

Internet, klass, kön och ålder

LO / Löne- och välfärdsenheten - juli 2005
Sven Nelander

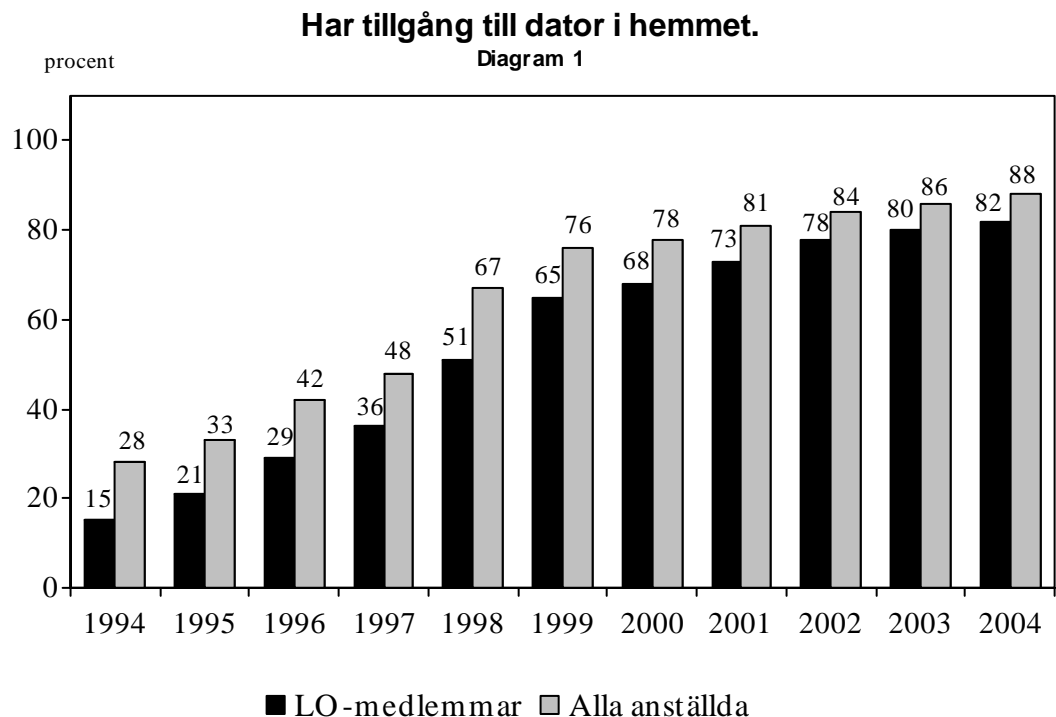
Inledning

LO har i ett antal rapporter studerat de anställdas datoranvändning. Nu kan vi följa upp resultaten och visa vad som har hänt.

Underlaget är, liksom tidigare, frågor som ställts till ett slumpmässigt urval i besöksintervjuer inom ramen för Statistiska centralbyråns (SCBs) undersökningar av levnadsförhållandena. Intervjuerna genomförs av SCBs väl utbildade och mycket erfarna intervjuare, och *kvaliteten* i undersökningarna får överhuvudtaget bedömas som mycket hög. Vilka frågor som har ställts anges i bilaga i slutet av rapporten.

Tillgång till dator i hemmet - minskade klasskillnader

Siffrorna för år 2004 har just blivit klara och man kan konstatera att datori-seringen i hemmen fortsätter. Resultaten visar till exempel att såväl *tillgången till* dator i hemmet och Internet som den *faktiska* datoranvändningen har ökat mycket starkt. Om man ser till de *tio åren sedan 1994*, för vilka det finns exakt jämförbara siffror, har andelen anställda LO-medlemmar med tillgång till dator i hemmet *långt mer än femdubblats* - från 15 procent till 82 procent. Detta illustreras i diagram 1. Bara under de *senaste fyra åren*, alltså mellan 2000 och 2004, har det varit en ökning med nästan 15 procentenheter (från 68 till 82 procent). Det är alltså mycket tydligt att LO-medlemmarna vill ta till sig den nya informationstekniken.

Bland *samtliga anställda* har det under tioårsperioden som helhet varit en ökning från 28 till 88 procent – i absoluta tal från knappt en miljon anställda med dator i hemmet år 1994 till mer än 3,2 miljoner år 2004. Av denna *ökning* på drygt 2,2 miljoner anställda med dator i hemmet är en mycket stor del medlemmar i något LO-förbund.

I tablå 1 redovisas även siffrorna för tjänstemännen i TCO och SACO. Tablåen nedan visar att ökningen av tillgång till dator i hemmet har varit allra starkast bland LO-medlemmarna. Det gäller både om man ser till hela perioden sedan år 1994 och på den något kortare sikten sedan år 2000. Man kan också uttrycka det som att de *klassmässiga skillnaderna har minskat*.

Tablå 1 Har tillgång till dator i hemmet. Procent

	1994	1996	1998	2000	2002	2004
<i>Alla anställda</i>	28	42	67	78	84	88
LO	15	29	51	68	78	82
TCO	34	48	76	84	88	93
SACO	51	64	84	93	94	96

Stark ökning av Internetanvändningen – även bland de äldre

Tillgång till och användning av *Internet* i hemmet kan vi belysa sedan 1998. Under de sex åren sedan dess, alltså perioden 1998-2004, har andelen anställda som *själva* använt *Internet* i hemmet under de senaste tolv månaderna ökat från 32 till 75 procent – alltså långt mer än en fördubbling under denna korta tid (se tablå nedan).

Om vi ser till *LO-medlemmarna* har ökningen varit ännu större – från 19 till 64 procent, alltså mer än en tredubbling.

Resultaten visar *sammanfattningsvis*, med *stort eftertryck*, att *Internet-användningen* i hemmet har *ökat kraftigt*. Det gäller bland både arbetare och tjänstemän, kvinnor och män och samtliga åldersgrupper. Det gäller således också i den äldsta åldersgruppen 50-64 år, vilket måste ses som mycket positivt.

Tablå 2 Tillgång till och användning av Internet i hemmet. Procent

	Tillgång till Internet i hemmet				Har själv använt Internet i hemmet under senaste året			
	1998	2000	2002	2004	1998	2000	2002	2004
<i>Alla anställda</i>	36	66	76	81	32	57	68	75
LO	26	56	68	74	19	44	57	64
TCO	46	73	81	86	38	64	74	82
SACO	53	83	89	91	47	78	84	89
LO-kvinnor	25	53	66	72	14	36	50	58
LO-män	27	58	69	75	24	51	62	68
TCO-kvinnor	43	69	80	86	33	57	70	80
TCO-män	52	78	83	87	46	73	79	84
SACO-kvinnor	48	84	86	91	37	75	78	90
SACO-män	59	82	93	90	57	81	91	88
LO-kvinnor 18-29 år	23	43	59	64	22	39	53	61
LO-kvinnor 30-49 år	33	68	78	82	17	47	63	69
LO-kvinnor 50-64 år	14	34	51	59	3	15	29	38
LO-män 18-29 år	27	57	61	68	25	56	62	66
LO-män 30-49 år	34	65	76	82	31	61	70	76
LO-män 50-64 år	18	44	63	67	13	25	47	57

Intressant är att se på i vilken utsträckning andelen som *mera regelbundet* använder Internet har förändrats. Detta beskrivs i tabell B1 i bilagan där det redovisas siffror över i vilken omfattning olika grupper av anställda använder Internet *minst någon gång i veckan* respektive *flera gånger i veckan*. Man kan där utläsa att det överlag har skett en mycket stark ökning.

Befäster datorn könsrollerna?

Det *påstås ibland* att hemdatorn skulle vara mannens och barnens leksak och att införandet av den nya informationstekniken skulle *konservera könsrollerna*. Något belägg för detta ges dock *inte* i resultaten. Förvisso finns det skillnader mellan könen vad gäller att använda datorn i hemmet, men datoranvändningen har ökat mycket snabbt bland kvinnorna – till och med *snabbare än bland männen* (de här slutsatserna gäller både arbetare och tjänstemän). Till exempel visar det sig att andelen LO-kvinnor som har använt Internet i hemmet *minst någon gång i veckan* har ökat från ungefär 5 procent till nästan 40 procent på en så kort tid som sex år.

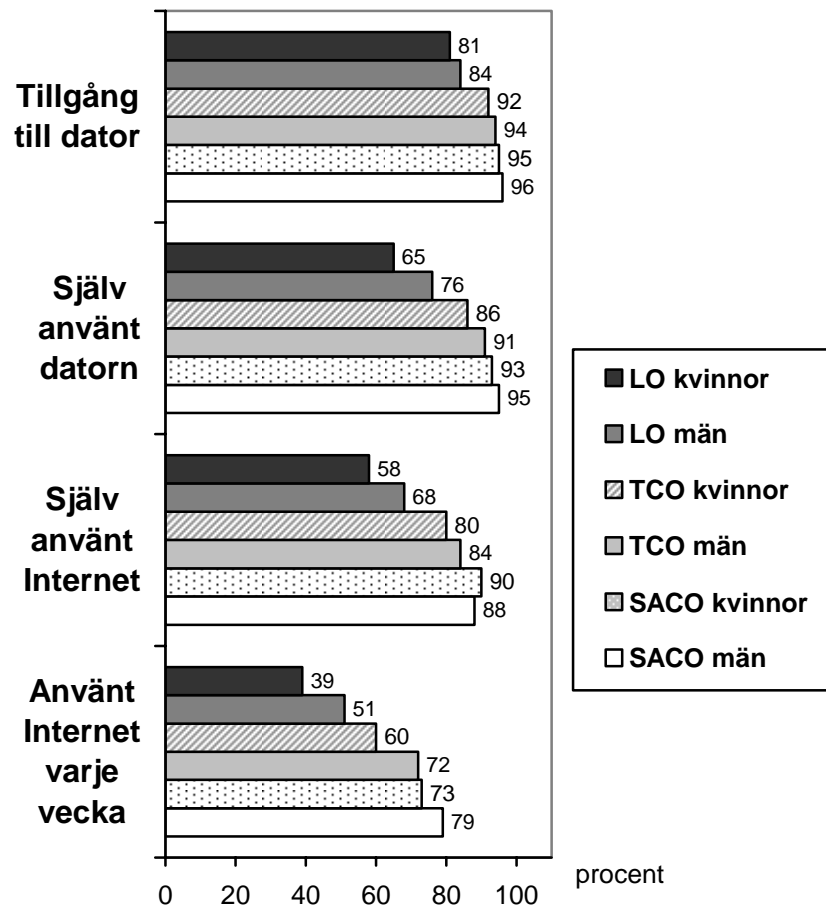
Fortfarande stora skillnader mellan olika grupper

Utvecklingen har alltså varit i huvudsak positiv med en kraftig ökning av tillgången till och användningen av dator i hemmet. Men skillnaderna mellan olika grupper av anställda är fortfarande *avsevärda*. Detta illustreras i diagram 2. Till exempel framgår det att det är 1,5 gånger så vanligt bland SACOs män som bland LOs kvinnor att själv använda Internet i hemmet (88 procent bland SACO-männen mot 58 procent bland LO-kvinnorna). Om vi ser till andelen som använder Internet i hemmet *minst någon gång i*

veckan ökar denna skillnad ytterligare (79 procent bland SACO-männen jämfört med 39 procent bland LO-kvinnorna).

Tillgång till dator i hemmet och användning av denna.

Diagram2

I tablå 2 kan man utläsa att det är ungefär 35 procent av LOs medlemmar som inte alls använder alltså inte alls Internet i hemmet. Bland LOs kvinnor är andelen drygt 40 procent och bland LO-kvinnor i åldersgruppen 50-64 år så hög som drygt 60 procent.

Generationsskillnaderna är överhuvudtaget mycket betydande vad gäller datoranvändningen. Men som framgår av resultaten har det skett en kraftig ökning i den äldsta åldersgruppen bland både kvinnor och män.

Barnfamiljer utan dator i hemmet

De framtagna siffrorna visar att också *familjesituationen* har betydelse för datoranvändningen. Såväl tillgången till dator som användning av Internet är högre i hushåll med barn än i hushåll utan barn (tabell B2 i bilagan).

Men det framgår att i en hel del arbetarfamiljer med barn saknas överhuvudtaget dator i hemmet. Det gäller alldeles särskilt ensamstående arbetarhushåll med barn, där så mycket som nästan 20 procent inte har någon dator i hemmet. Bland tjänstemannahushåll med barn förekommer detta praktiskt taget inte alls. Detta ger också väsentligt *olika förutsättningar* för barnen.

Samtidigt visar jämförelser med de tidigare undersökningarna att tillgången till dator i hemmet har *ökat mycket påtagligt* också bland arbetarfamiljer med barn (tabell B3 i bilagan).

BILAGA

Tabell B 1 Använder själv ofta Internet i hemmet. Procent

	Har själv använt Internet i hemmet minst någon gång i veckan				Har själv använt Internet i hemmet flera gånger i veckan			
	1998	2000	2002	2004	1998	2000	2002	2004
<i>Alla anställda</i>	21	42	51	59	13	25	31	41
LO	12	30	39	45	7	17	23	30
TCO	24	44	55	65	13	24	32	42
SACO	33	63	69	76	18	42	42	54
LO-kvinnor	6	21	29	39	3	10	15	23
LO-män	17	38	47	51	11	23	29	36
TCO-kvinnor	18	33	47	60	8	16	22	35
TCO-män	34	60	66	72	21	35	45	51
SACO-kvinnor	20	51	58	73	11	26	26	49
SACO-män	46	76	82	79	25	58	62	60
LO-kvinnor 18-29 år	10	28	35	47	6	10	20	32
LO-kvinnor 30-49 år	7	25	36	44	3	15	18	26
LO-kvinnor 50-64 år	1	9	15	24	0	3	8	12
LO-män 18-29 år	22	46	56	54	16	34	43	46
LO-män 30-49 år	21	44	50	55	15	25	31	37
LO-män 50-64 år	8	18	35	43	3	9	14	27

Tabell B 2 Tillgång till dator i hemmet – och hur denna används. Procent av LO-medlemmar

	Har tillgång till dator	Har själv använt dator i hemmet under senaste året	Har tillgång till Internet	Har själv använt Internet senaste året	Har själv använt Internet minst någon gång i veckan	Har själv använt Internet flera gånger i veckan
<u>Gifta/samboende</u>						
Utan barn	81	64	71	57	40	27
Med 1 barn	93	82	84	75	51	27
Med 2 barn	97	84	89	75	48	29
Med 3 barn el fler	99	86	91	78	53	32
<u>Ensamstående</u>						
Utan barn	64	59	55	54	45	36
Med barn	81	71	71	63	44	22

Tablå B 3 Har tillgång till dator i hemmet. Procent av LO-medlemmar

	1994	1998	2000	2002	2004
<u>Gifta/samboende</u>					
Utan barn	10	41	58	76	81
Med 1 barn	23	65	87	90	93
Med 2 barn	20	79	90	95	97
Med 3 barn eller fler	26	73	94	98	99
<u>Ensamstående</u>					
Utan barn	11	34	50	54	64
Med barn	11	44	63	76	81

Vilka frågor som har ställts

De tillfrågade har år 2004, i intervjuer som är fördelade under hela året, tillfrågats om *de har tillgång till dator i hemmet*. Det har också ställts frågor om tillgång till och användning av *Internet* i hemmet.

Först ställdes följande fråga:

”Har Du i hemmet tillgång till dator?”

De som svarade ja fick frågan:

”Har Du i hemmet tillgång till Internet?”

De som svarade att de i hemmet har tillgång till Internet fick också följdfrågan:

”Har Du under de senaste 12 månaderna använt datorn på fritiden för att utnyttja Internet?”

Svarsalternativen var:

- nej, ingen gång
- någon gång i kvartalet eller mer sällan (1-5 gånger)
- någon gång i månaden eller oftare (6-20 gånger)
- någon gång i veckan (21-60 gånger)
- flera gånger i veckan (61- gånger)